This watermark does not appear in the registered version - http://www.clicktoconvert.com

Nu am nici cadența, nici puterea “decisivă” de a alege cuvintele potrivite pentru a caracteriza un personaj ca Horia Roman Patapievici. Se recomandă singur prin creațiile sale: “Cerul văzut prin lentilă”, “Zbor în bătaia săgeții”, “Politice”, “Omul recent”, “Discernământul modernizării” şi “Ochii Beatricei”. Un dialog cu H. R. Patapievici îți poate cutremura discernământul. “Cavalcada” argumentelor probate şi educate, îl recomandă ca un personaj introvertit doar în aparență, un liberal în atitudine şi exprimare. Acest dialog poate elimina o parte din controversele “satelit” ca definiție a “omului recent”, Patapievici.

Florin Otrocol: Domnule Horia Roman Patapievici sunteți Preşedintele Institutului Cultural Român (I.C.R.), o instituție cu o destinație, o misiune clară. Ați preluat această instituție în primăvara lui 2005. Cum este perceput I.C.R. la nivel național şi internațional?

Horia Roman Patapievici: Dacă faceți o diagonală prin publicațiile culturale sau de informare româneşti o să vedeți care este imaginea I.C.R. astăzi. Este imaginea unei instituții vii, despre care ziarele de informare şi culturale simt că au ce să spună, în sensul că sunt acțiuni, iar comentariile şi evaluarea activității noastre este mai degrabă pozitivă. Dacă faceți un bilanț acuma, o comparație între cât se scria înainte ca echipa actuală să vină aici, şi nu mă refer la venirea mea în institut, ci la venirea echipei actuale care este formată din: H. R. Patapievici, Tania Radu, Mircea Mihăieş - vicepreşedinți şi Dan Croitoru - secretar general, ați remarca că informațiile erau foarte sporadice, adică se scria rar. La momentul actual se scrie sistematic despre activitatea institutului pentru că activitatea acestuia este într-un fel sistematică. Cum este el văzut în străinătate? Acest lucru este mult mai greu de apreciat. Aş spune că el este încă invizibil. Primul semn de vizibilitate ...

F.O.: ... aveți 15 filiale care se află în marile capitale europene ...

H.R.P.: ... Da, sunt 15 institute aflate în străinătate. Vizibilitate în Occident înseamnă să fi văzut în presă. În marea presă nu am fost decât o singură dată, acum ceva mai bine de o lună, în New York Times, pe o jumătate de pagină, pentru o acțiune pe care a organizat-o Corina Şuteu la Institutul Cultural Român din New York. Prin urmare suntem încă departe de a fi vizibili în Occident. Cealaltă componentă a vizibilității este opinia pe care în interiorul lumii culturale o au actorii culturali, managerii culturali sau jurnaliştii culturali despre I.C.R. Este un lucru pe care nu-l putem aprecia pentru că de când am venit noi la conducerea acestei instituții - şi când spun noi, încă odată, nu este pluralul senioral, ci este vorba de actuala echipă - am dat dispoziții ferme ca toți directorii institutelor culturale să facă o hartă a jurnaliştilor şi managerilor culturali cu care ei pot intra în parteneriat. În traducere înseamnă să se împrietenească cu ei, să realizeze relații instituționale informale cu ei, să se informeze reciproc ca să fim luați în seamă. A fi luat în seamă, înseamnă de fapt, ca noi să nu mai fim văzuți ca o ciudățenie, ca ceva care apărem numai atunci când facem ceva. Trebuie să fim luați în seamă ca “ceva” care există acolo şi atunci când îți vine ideea să faci ceva să îți vină în minte o chestiune de genul: " ...este şi Institutul Cultural Român la Paris! Să facem o acțiune şi cu ei". Prin urmare toată ideea este să devenim vizibili în mod funcțional, nu la evenimente, ci funcțional vizibil.

F.O.: ... să se ştie că existați.

H.R.P.: ...dar noi trebuie să fim luați în seamă şi pentru funcționarea altora.

F.O.: Rolul acestor institute culturale din capitalele europene nu este acela de a promova valorile culturale româneşti?

This watermark does not appear in the registered version - http://www.clicktoconvert.com

H.R.P.: Ba da!

F.O.: Cum se realizează acest lucru? Ce se întâmplă în realitate? Care este rolul acestora? Cum arată ele lumii cultura românească?

H.R.P.: I.C.R. nu este un creator de cultură, nu este un producător ci doar un transmițător. Este un mediator între piața occidentală, piața străină şi piața culturală românească. Acest lucru se realizează în mai multe feluri. Se propun evenimente româneşti în sediul Institutului şi în afara acestuia, cum ar fi sălile de spectacole, sau leagă evenimente româneşti de evenimente realizate de alți "actori" culturali în zona culturală în care I.C.R. îşi desfăşoară activitatea.

F.O.: Dacă există o expoziție de pictură, ca exemplu o expoziție cu picturile lui Monet care are loc la Institutul Cultural Francez, putem vedea acolo picturi de ale lui Theodor Aman sau ale lui Nicolae Grigorescu?

H.R.P.: Nu! Pentru că nici un curator nu va amesteca planurile. Dacă se va face o acțiune de genul acesta, nu Aman va fi luat în considerare ci eventual un Grigorescu, la o maturitate târzie. Dacă se va concepe o expoziție "Impresionismul European" sau "Influența impresionismului francez în zona europeană periferică" atunci, da se poate să intre şi pictori români...

F.O.: ... mă refeream la similitudini ca exprimare a artelor ...

H.R.P.: ... dacă o percepem aşa, atunci ceea ce ați spus este o ilustrare a ceea ce nu s-a făcut până acum. Adică, să duci un pictor român şi să-l arăți, fie în sălile tale, fie în sălile din Occident este un tip de acțiune. Este tipul de eveniment excepțional. Dar să ajungi ca un curator occidental să ia în seamă actori culturali plastici români pentru conceptul pe care îl are, aşa ceva nu s-a făcut decât individual.

F.O.: Dar este posibil să se întâmple!?
H.R.P.: Sigur că da! Este unul din țelurile noastre.

F.O.: Are I.C.R. o strategie bine definită?
H.R.P.: I.C.R. are o strategie foarte bine definită, încă din primele luni, o strategie care este postată pe site-ul instituției care este un site complet reformulat, complet occidental care ilustrează ceas de ceas ceea ce noi facem. Deci, strategia noastră are două componente: exportul culturii române şi întreținerea identității culturale a românilor din afara granițelor. A doua noastră sarcină constă în a lucra împreună cu departamentul pentru românii de pretutindeni care se află acuma în foarte "vioaie" consolidare la Ministerul Afacerilor Externe. Ca să putem exporta cultura română sau pentru a face nonclientelar asistență culturală identitară românilor din afara granițelor țării, şi insist asupra acestei noțiuni " nonclientelară" pentru a evita apariția unor asociații de multe ori fictive în care două-trei persoane de dincolo să beneficieze în mod clientelar de fondurile statului român, deci pentru a face acest lucru unitatea de bază a lucrului nostru este ca peste tot în lume astăzi: proiectul. Ca să funcționeze proiectul trebuie să am jurii independente şi trebuie să am mecanisme de funcționare a proiectelor. În principiu se face o strigare pe piața culturală românească cu o temă dată. Actorii culturali aplică, aplicațiile se descarcă de pe site-ul nostru, se nominalizează un juriu independent format din oameni care nu aparțin I.C.R. ci de experți de pe piața culturală

This watermark does not appear in the registered version - http://www.clicktoconvert.com

românească. Acest juriu autohton va juriza iar rezultatul va fi însuşit de directorul de proiect care este un angajat al institutului şi derulăm proiectul cu pricina, care poate să constate în multe lucruri. Acesta este un mod de funcţionare. Pentru promovarea scriitorilor români o componentă esenţială a acţiunilor noastre este să realizăm ceea ce polonezii şi ungurii au realizat deja de mulţi ani: şi anume să fim mereu prezenţi cu un număr semnificativ de titluri, cel puţin trei-patru, în librăriile occidentale. Pentru asta trebue să abandonăm complet ceea ce s-a făcut până acum: un scriitor considerat mare pe piaţa noastră să fie tradus de un traducător român, fie el şi excepţional, la o editură românească sau pe banii statului, şi aceste cărţi în acel moment au murit aici în ţară. Pentru că nimeni nu le distribuie în Occident. Prin urmare, acum se lucrează în felul următor: am pus pe picioare două tipuri de proiecte. Un proiect pentru editurile occidentale care vor să promoveze ele însele sau să publice un autor român, pot aplica în cadrul acestui program ca să îşi plătească traducerea şi după caz, dacă este costisitoare editarea, o parte din editare să o suporte ei fiind o dovadă a cointeresării editurii respective să promoveze autorul nostru. În acest caz ei sunt responsabili cu distribuţia.

F.O.: Traducerea o facem noi sau ei?
H.R.P.: Ei fac şi traducerea. Ca să facilităm traducerea am înfiinţat ateliere de traducere în care plătim traducători occidentali, care sunt interesaţi de traduceri în şi din limba română. Astfel, aceşti traducători intră în contact cu traducătorii români care traduc la randul lor în limbile occidentalilor întâlnindu-se astfel pe teme specifice. La Mogoşoaia avem un contract cu Doina Mândru ca să facem acest lucru. Mai avem deasemenea un parteneriat cu masteratele din universităţile din ţară pentru a stimula tinerii să intre în aceste proiecte mixte. Acum revin la cel de-al doilea proiect privind promovarea autorilor români. Acest proiect funcţionează în felul următor: facem o strigare către toate publicaţiile culturale din ţară, acestea urmând să nominalizeze trei oameni competenţi să se pronunţe asupra autorilor români valoroşi. Cine însumează mai multe puncte, în ordinea punctajului este selectat în juriul de şapte membrii pe care I.C.R. îl împuterniceşte să decidă asupra 20 de titluri care merită traduse. Aceste 20 de titluri sunt însuşite de către I.C.R. După cum vedeţi am eliminat orice fel de clientelism. Aceste 20 de titluri sunt însuşite şi pentru ele este finaţată - ca şi în cazul primului proiect - integral traducerea şi dacă este vorba de o editare costisitoare, o lucrare de artă care necesită fotografii sau reproduceri, atunci se finanţează şi parţial editarea. Identificăm noi editurile printr-o corespondenţă extrem de costisitoare şi laborioasă. Apoi publică cei 20 de autori. Ambiţia noastră este să facem în fiecare an acest lucru, până când se atinge o masă critică. Asta este ceea ce noi românii nu am avut încă: continuitate pe un proiect dat , astfel încât să obţinem masa critică. De îndată ce masa critică se obţine rezultatul este identic , metaforic vorbind, ca la bomba nucleară. Ea este autoîntreţinută din acel moment.

F.O.: Acest juriu ţine cumva cont de autorul respectiv sau de editura unde a apărut titlul respectiv? Un autor care a publicat la Humanitas are aceleaşi şanse cu un alt autor care a publicat la Polirom?
H.R.P.: Nu are cum! Mai degrabă Poliromul are mai multe şanse pentru că editura acesta are mai mulţi critici care îi sunt afiliaţi. De vreme ce selecţia nu este făcută de I.C.R. eu nu îmi pun această problemă. Dacă este mai importantă Humanitas decât Polirom sau invers, asta este o problemă a pieţii culturale româneşti, nu este o problemă a instituţiilor statului român.Vă daţi seama că dacă eu îmi pun problema asta atunci intervin deja cu o corecţie asupra pieţei. De vreme ce juriul este selectat de către revistele culturale, nu de către o instituţie a statului cum este I.C.R., este clar că asta reflectă piaţa. Iar piaţa este cum este. Iau act de ea! Pentru că dacă dumneavoastră îmi sugeraţi să intervin şi să corectez ...

F.O.: ... eu nu v-am sugerat nimic. Era doar o întrebare ...

This watermark does not appear in the registered version - http://www.clicktoconvert.com

H.R.P.: ... asta era presupoziția întrebării. Eu nu vreau să corectez piața.

F.O.: Atunci dați-mi voie să reformulez. Are şanse un scriitor care publică la o editură anonimă, o editură locală care trăieşte mai mult din publicarea manualelor şcolare, să ajungă să fie tradus şi promovat de către I.C.R. în străinătate? Poate ajunge acel titlu să fie luat în calcul de juriu?
H.R.P.: Întrebarea este: un autor care se publică la o editură la care nu se uită nimeni ajunge să aibe recenzii făcute de criticii care contează? Asta este de fapt întrebarea...

F.O.: ...Corect! ...
H.R.P.: ...şi eu nu ştiu să vă răspund la întrebarea asta. În mod clar este o asimetrie între un autor valoros care publică la o editură bună şi altul care publică la o editură necunoscută, însă dincolo de ce s-a scris despre mine cu "boierii minții", ceea ce este pură ficțiune retrospectivă, eu am debutat în condițiile oricărui om, fără nici un fel de proptea. Adevărul despre debutul meu este următorul: eu am publicat în reviste precum "Contrapunct" şi "România Literară". După un an în care am publicat în cele două reviste, Gabriela Adameşteanu, pe care nu am cunoscut-o personal până nu m-a invitat la redacția revistei "22", mi-a propus o pagină permanentă. Pentru mine care debutasem de un an (1992), să primesc o pagină la prestigioasa "22" în 1993, să am săptămânal o pagină întreagă, am crezut că visez. Era ceva incredibil. Am scris 4, 5 sau 6 ani de zile săptămânal la "22". La sfârşitul anului 1993, în decembrie, am primit un telefon de la un domn cu o voce baritonală care s-a recomandat ca fiind Dan Petrescu, care dorea să mă informeze că juriul editurii Nemira, mi-a decernat premiul pentru cel mai bun debut, pentru un eseu care nu avea încă un titlu. Acest premiu consta în adunarea într-un volum a eseurilor mele. Eu am debutat la Nemira remarcat de Dan Petrescu. M-am împrietenit cu acesta, ani de zile am fost prieteni buni şi îi păstrez o extraordinară amintire. Am învățat foarte multe lucruri: de la gastronomie până la chestiuni de gust literar ...

F.O.: ... v-a fost mentor?
H.R.P.: Eram prea bătrân ca sa mai am mentori ...

F.O.: Sunt convins că ați avut mentori. Dar vom vorbi despre asta mai târziu.
H.R.P.: ...din păcate nu am avut. Pentru că mentorul este o persoană în carne şi oase. Eu am avut numai maeştrii morți.

F.O.: ... atunci îi putem numi idoli?
H.R.P.: Nici idoli. Este un termen care nu-mi place. La idoli te închini. Eu am avut o relație ...

F.O.: ... nu, nu, nu! Dumneavoastră sunteți un filosof mai aplecat către creştinism. Dar asta deja naşte o polemică care nu îşi are rostul ...
H.R.P.: ...da, da, da! Nu are rost. Revenim la istoria debutului meu. Cu Dan Petrescu m-am întâlnit şi timp de un an de zile am discutat variante de cuprins, până când am căzut pe formula asta. Titlul nu era stabilit. I-am propus câteva variante de titlu. El a ales "Cerul văzut prin lentilă". Mi-a zis: "Bătrâne! ... e un titlu mişto. Hai să îl luăm pe ăsta." Volumul a întârziat cu apariția până în 1995. Pură întâmplare, nu are nici o legătură cu Soare. Absolut nici una. În 1993 am luat premiul pentru debut, tot anul 1994 până când eu am plecat în Germania, care s-a petrecut în noiembrie 1994, am dezbătut cu Dan Petrescu variantele de curpins. Încă eram în Germania când am mai corectat ultima secțiune a cuprinsului şi am vorbit cu Dan ca să introducă acel final care unora li s-a părut straniu, cu cearta universalilor şi cu imaginarul ş.a.m.d. dar era un lucru la care țineam pentru că deja aveam în minte acea parte din "Omul recent", parte care se referă la lucrurile acestea. Am stabilit aceste amănunte

This watermark does not appear in the registered version - http://www.clicktoconvert.com

cu Dan, când deja eram plecat, prin acest schimb epistolar şi rămăsese că el se ocupă de volum. Oficial acest volum a apărut în plin scandal Soare. Iar debutul meu la Humanitas este în felul următor. Nu am vorbit niciodată despre lucrurile acestea, pentru că mi se pare absurd, dar mă rog ....

F.O.: ...chiar vă rog. Eu vă promit că acest interviu va apărea în forma lui pură, inclusiv gestica şi zâmbetele vor fi menţionate în acest interviu...
H.R.P.: ... nu ştiu. Aş vrea să văd şi eu asta. (Zâmbeşte)

F.O.: Pot să-mi aprind o ţigară?
H.R.P.: Vă rog. Să revenim. Aceasta este secţiunea Nemira-Dan Petrescu. Acum să vedeţi cum s-a desfăşurat episodul cu Humanitas. În 1992, după cum v-am mai spus, am debutat în revista „Contrapunct”. Asta era în februarie. În martie mi-a apărut un text polemic la adresa lui Sorin Dumitrescu în România Literară şi tot parcursul anului 1993 eu am publicat diferite texte - care au fost ulterior culese în "Cerul văzut prin lentilă" - în Contrapunct. Virgil Ierunca, de la primul text care a apărut i-a spus Monicăi Lovinescu: " Monica, avem un autor". Şi când am plecat pentru prima oară în occident, la Paris cu o bursă europeană, în ultimele două luni ale anului 1992, România Literară, în care deja publicam texte, când m-am dus la redacţie Adriana Bitner mi-a spus: " Dragă, Virgil şi cu Monica ar dori să te cunoască. Au aflat de la mine că te duci la Paris. Uite, numărul de telefon. Caută-i!". Am făcut acest lucru. Ne-am împrietenit imediat. Am avut norocul să-mi ofere prietenia lor aceşti doi oameni pentru care am o admiraţie, o venerație şi o iubire ... extraordinare toate! ne-am împrietenit, am vorbit, am învăţat cum îşi prepara Eliade (Mircea) whiskey-ul ... De atunci mi-l prepar şi eu în acelaşi fel. Se pun cuburile de gheaţă şi se toarnă whiskey-ul exact pe cubul de gheaţă până în momentul în care cubul de gheaţă trosneşte. Acesta este whiskey-ul Eliade.

F.O.: Va trebui să încerc şi eu această metodă. Vă mulţumesc că mi-aţi împărtăşit-o. Din păcate, în urma acestui interviu, această rețetă va deveni una comună. Toţi cei care l-au iubit pe Eliade, după parcurgerea acestui dialog vor dori să încerce whiskey-ul Eliade...
H.R.P.: ... trebuie! Clar!...

F.O.: ... o să fiţi pomenit foarte des de către români. Acum am să beau şi eu ca Patapievici, un whiskey Eliade.
H.R.P.: ... am rămas la prietenia mea cu Monica Lovinescu şi Virgil Ierunca. Când au fost în ţară i-am invitat la mine. Atunci Virgil m-a întrebat: "... Dragă! Care este secretul acumulărilor dumitale? Cum ai procedat?". I-am răspins: "Virgil! Este foarte simplu. Sunt un om harnic, un om disciplinat. Priviţi!". Şi le-am arătat 100 de volume legate pe care le am, cu notiţele mele, cu tot ce am scris. Asta ar ocupa cam 3,5 mc din biblioteca mea. Virgil s-a uitat şi a exclamat:"Extraordinar! Astea se pot publica?". Replica mea a fost: "Nici vorbă. Ele sunt şantierul meu! Este molozul meu! Dar dacă acestea ar dispărea eu mi-aş pierde 90% din memorie!".

F.O.: Aţi avut răbdare să scrieţi atâta, să vă expuneţi pe hârtie gândurile ...
H.R.P.: ... Da! Dar sunt notiţe, gânduri, reflecţii, fragmente ... unele sunt chestii care sunt deja alcătuite. De exemplu: " Zbor în bătaia săgeţii! era deja făcut. Ceea ce s-a publicat este exact ce i-am scris lui Dan Vaniec, era o scrisoare lungă şi îndrăgostită către un prieten care m-a întrebat: "...cum, dacă va trebui să dăm seama în faţa autorului cronicii arcaşe, care notează tot despre tot ce se întâmplă, cum o să-i spunem cum ne-am format noi?". Şi m-am apucat să-i scriu. El era la Braşov, medic rezident. Şi i-am scris această lungă scrisoare care mi-a luat trei luni de zile. Revenind la Ierunca şi Lovinescu, aşa le-am spus: "Da! Unele sunt deja făcute".

This watermark does not appear in the registered version - http://www.clicktoconvert.com

Exemplu ar fi o scrisoare pe care i-am scris-o unui prieten. Ţin minte ca şi cum s-ar petrece acum, că Monica (Lovinescu) a luat manuscrisul şi m-a întrebat: " ... pot să deschid la întâmplare?". I-am răspuns: "Da Monica! Bineînţeles!". "Nu este ceva personal, sper!" mi-a replicat Monica. "Nu Monica! Se poate publica azi, mâine..." a fost răspunsul meu. A deschis şi a început să citească. A căzut peste episodul cu părintele Cleopa. Şi zice: " Ia uite Virgil aici! Ce frumuseţe!... Dar Liiceanu ştie despre chestiile acestea?" Răspunsul meu a fost simplu şi sincer: "Nu! Nu i-am arătat!" ... " Te rog foarte mult! Te rog foarte mult să-i arăţi volumul acesta." Şi i-am arătat ulterior acest volum, care a mers la referenţi. Ştiu de o scrisoare a unui referent. Era Sorin Vieru, pe care eu nu îl cunoşteam. O scrisoare în care se scria: "Gabriel, în condiţiile în care toată lumea se plânge că nu există literatură de sertar ... Uite! Avem o literatură de sertar de cea mai bună calitate. Publică neîntârziat acest manuscris." Şi aşa a fost inclus în portofoliul editorial, "Zbor în bătaia săgeţii!". Asta se întîmpla în 1994...

F.O.: ...în 1995 ai luat premiul pentru cel mai bun debut.
H.R.P.: Acest volum a apărut tot aşa, în timpul scandalului Soare. Eu am debutat cu aceste două cărţi având geneze independente şi diferite, fără nici un fel de promovare cum presupune Sorin Adam Matei, o identificare a aliatului necunoscut care verifică presupoziţiile ezoterice ...

F.O.: ... oricare om de valoare are duşmani, domnule Patapievici ...
H.R.P.: ... mai mult decât atât, este o teorie sociologică care are un model corect pe o situaţie factual falsă. Toată lumea înfierează de la corectitudinea teoretică-relativă a modelului, la valoarea reconstrucţiei factuale. Reconstrucţia factuală este riguros falsă. Dar, riguros. Nici un fel de elecţiune misticoidă, nici un fel de relaţie ezoterico-ocultă între grupul de la Păltiniş a lui Andrei Pleşu - Gabriel Liiceanu şi mine, un venit din urmă pe care s-ar fi sprijinit că să-şi facă politica editorială... Halucinant! Fals! Fals! Fals!

F.O.: Se poate spune că îl putem bănui de rea voinţă...
H.R.P.: ... nu! De rea credinţă. Este o rea credinţă dublată de o ură personală, foarte stânjenitoare pentru el.

F.O.: Revenim la I.C.R. Este foarte interesantă filiala I.C.R. de la Cluj, care se regăseşte sub titulatura Centrul de Studii Transilvane.
H.R.P.: Este o instituţie hibrid. Da, este o filială a I.C.R. Au fost mai multe proiecte care aveau ca argument ca în fiecare regiune să se înfiinţeze câte un centru de studii specific: Centru de Studii Moldave, Centrul de Studii Bănăţene, de ce nu ...Danubiene. Real este că acest proiect nu a reuşit şi a rămas în funcţiune numai acest Centru de Studii Transilvane. Acest centru este o anomalie. Centrul de Studii Transilvane este un institut de cercetare. I.C.R. în schimb este o instituţie care are menirea de a media între piaţa internă culturală şi zonele de export cultural din ţările faţă de care România are interes cultural. De ce este o anomalie? Pentru că un institut de cercetare , de înalt nivel academic, este subordonat unui institut care are ca sarcină marketingul cultural. Această anomalie poate fi rezolvată simplu, dacă Centrul de Studii Transilvane va trece în custodia Academiei Române devenind cum ar fi trebuit să fie de la început, unul dintre institutele de cercetare ale Academiei Române. Lucrul acesta nu s-a putut face atâta vreme cât Eugen Simion a fost preşedintele Academiei Române, pentru că într-o manieră inacceptabilă din punct de vedere instituţional, I.C.R. nu a primit nici un răspuns de la Academia Română la nici una din scrisorile pe care le-a trimis privind diferite subiecte. Acum când la timona Academiei se află un om cu un comportament instituţional elegant şi normal, vorbim aici de academicianul Ionel Haiduc, am vorbit cu

This watermark does not appear in the registered version - http://www.clicktoconvert.com

domnia sa. Acesta a acceptat raţionamentul nostru şi ca urmare să semneze documentul prin care, în urma unei hotărâri de Guvern, Centrul de Studii Transilvane să intre în custodia Academiei Române împreună cu bugetul care îi fusese alocat în cadrul I.C.R. În acest mod eliminăm şi o altă anomalie. Şi anume, faptul că Centru de Studii Translivane nu era supervizat de I.C.R. sub raportul activităţii ştiinţifice pe care o făcea. În plus, toţi cercetătorii de acolo beneficiau de o serie de facilităţi de care nu beneficiază nici un cercetător din nici o ţară a lumii, cu atât mai puţin în România. Şi anume: toate lucrările care rezultau din planul de cercetare anuală a acestora erau automat publicate şi distribuite pe banii statului, iar când era vorba de publicat în publicaţii din străinătate automat beneficiau tot pe banii statului de distribuţie în străinătate. Vorbim de un favoritism excepţional de care cercetătorii de la Institutul Nicolae Iorga, ca un exemplu, nu beneficiază. Acestă serie de privilegii trebuie să înceteze.

F.O.: Anul acesta I.C.R. s-a implicat în proiectul "Simpozionul Anual de Sculptură Monumentală", eveniment derulat la Roşia Montană…
H.R.P.: I.C.R. a găzduit deschiderea acestui simpozion, care este primul din lume, de acest gen. "Simpozionul Anual de Sculptură Monumentală" a fost realizat la Roşia Montană pentru a sensibiliza opinia publică vis-à-vis de potenţiala distrugere a patrimoniului cultural, lucru care s-ar petrece acolo, dacă acestă zonă ar fi exploatată de către canadieni. Eu personal, dincolo de faptul că sunt preşedintele I.C.R. sunt pentru alte forme de evaluare şi dezvoltare a zonelor care sunt înapoiate din punct de vedere economic. Roşia Montană face parte dintr-o zonă care cultural şi natural este extraordinară şi care ar trebui valorificată altfel decât vânzând pământul şi zăcămintele pentru a se face o exploatare nocivă pentru acea zonă.

F.O.: Aţi avut o discuţie pe acestă temă cu preşedintele Traian Băsescu?
H.R.P.: Nu. Nici nu este cazul pentru că I.C.R. ca instituţie nu a luat nici o poziţie oficială…

F.O.: …vă întrebam dacă aţi avut o discuţie neoficială, în acest sens …
H.R.P.: …nu am avut nici o discuţie. Nici oficial, nici neoficial.

F.O.: Care sunt domeniile culturale cele mai promovate de I.C.R.? Muzica, pictura, literatura, teatrul …
H.R.P.: …acelea care sunt cerute în Occident. Din acest punct de vedere sunt perfect oportunist. Suntem pragmatici. Ce trece în Occident şi poate pune cultura română într-o bună lumină, asta vindem. În ţările în care se cere film românesc, oferim film românesc. Unde se cere spectacol românesc de teatru, de pantomimă sau artele spectacolului, acolo oferim artele spectacolului. Bineînţeles toate acestea se oferă la calitatea pe care o cere piaţa, pentru că piaţa occidentală este foarte exigentă, fiind obişnuită cu evenimente de calitate. Într-adevăr există lucruri pe care le promovez cu o atenţie specială. Unul dintre acestea este cartea. Pentru că în raport cu ţările vecine, care sunt prezente în librăriile occidentale cu mai multe rânduri de traduceri - în permanenţă - România nu este prezentă. Nici marii noştrii autori, cum este Mircea Cărtărescu, nu sunt permanent prezenţi pe rafturile librăriilor occidentale. Iar când un roman eminent cum este "Dimineaţa Pierdută" a Gabrielei Adameşteanu, editată la Gallimard o editură de frunte, nu se găseşte pe rafturi, ce faci? Te duci şi întrebi: " Nu aveţi Adameşteanu?" cu acel "Ş" care îl tulbură pe francez … Îţi răspunde: "Ba da! Avem!". Natural, vei întreba: "Unde?". Vei primi explicaţii. Ştiţi unde găsiţi romanul? La scriitorii ruşi. De ce este aşa? Nu din cauza editurii şi nici a scriitorului. Ci pentru că nu sunt mai mulţi autori români care să impună faptul că literatura română este "ceva" care să merite să stea pe tarabă sau în vitrină. Acest lucru se atinge în mod raţional făcând ceea ce am început să fac: şi anume, să încurajez editurile străine să fie cointeresate să publice autori români printr-o

This watermark does not appear in the registered version - http://www.clicktoconvert.com

subvenție. Adică I.C.R. subvenționează traducerea, iar când este vorba de cărți care au reproduceri sau lucruri care ridică costurile de editare, I.C.R. contribuie şi la editare. Există un program care poate fi accesat pe site-ul I.C.R. prin care editurile străine pot primi direct subvenție de la noi atunci când ele şi-au ales deja un autor. Mai există alternativa următoare: facem o "strigare" anual, prin intermediul unui juriu riguros independent format din 7 de membrii, care vor propune 20 de autori care merită traduşi şi pentru care I.C.R. îşi asumă sarcina de a contacta editurile de prestigiu şi de a-i convinge să-i preia.

F.O.: Pentru toate aceste proiecte şi pentru activitatea I.C.R., ce buget aveți la dispoziție?
H.R.P.: Anul acesta avem 200 de miliarde. Dar preconizăm să obținem dublu începând cu 2007. Sunt suficiente 400 de miliarde pentru a duce la bun sfârşit proiectele noastre. Dar, atenție: aceşti bani nu acoperă suficient totalitatea nevoilor culturii române pentru a fi bine reprezentată în străinătate. Dar este un început, în sensul că actuala echipă de la conducerea I.C.R. nu îşi mai împrăştie eforturile în toate zările. Ne-am stabilit obiective precise pe care de-a lungul următorilor ani le vom urmări cu tenacitate. Sperăm ca în acest mod să se atingă o masă critică de la care începând lucrurile să funcționeze oarecum de la sine.

F.O.: Să revenim la Mircea Cărtărescu. Ca şi dumneavoastră, Gabriel Liiceanu are o părere excepțională despre acesta. Cu toate acestea, eu ca şi alți cititori mai pretențioşi l-am blamat pentru "Diavolul Negru", aşa cum s-a intitulat inițial "De ce iubim femeile". Această carte a fost o lovitură de marketing.
H.R.P.: Cartea este şi un mare succes. S-a vîndut în zeci de mii de exmplare…

F.O.: Cartea a fost o lovitură de marketing, dar ea a suferit înainte de a vedea lumina tiparului o serie de modificări …
H.R.P.: … ce înseamnă "o serie de modificări"? Ştiți cum a fost scris "Patul lui Procust"? Că el a fost scris practic în redacție, continuu? Ce înseamnă că a suferit modificări?

F.O.: Modificări din partea editurii. Se speculează că anumite pasaje au fost modificate la cererea editorilor.
H.R.P.: Nu cred aşa ceva. Mircea Cărtărescu nu este un autor pe care să-l modifici.

F.O.: Dar nici Cărtărescu nu este un nume pe care să-l aşezi lângă un astfel de titlu. Publicarea acestui roman i-au adus foarte multe dezavantaje lui Cărtărescu. Chiar el a afirmat asta …
H.R.P.: … el a afirmat altceva. A afirmat că regretă că autorului Mircea Cărtărescu, datorită succesului enorm al acestei cărți, i-a fost substituită imaginea unui personaj public care este sunat de presă şi televiziune ca să îşi dea cu părerea despre anumite evenimente mondene şi despre celebritățile feminine care participă la aceste evenimente.

F.O.: Nu contest faptul că Mircea Cărtărescu este un scriitor foarte valoros al generației tinere. Degajă foarte multă forță în exprimarea literară. Când am găsit în librărie această carte am încercat să citesc câteva file, aşa cum procedez de fiecare dată, înainte de a achiziționa o carte. Chiar dacă fac asta pentru sufletul meu. Nu am reuşit să parcurg mai mult de cinci file. Am renunțat de atunci la lecturarea acesteia. Nici nu mai intră în calcul achiziționarea acesteia. De aici pornind, ajungem la următoarea întrebare: mai are România valori culturale?
H.R.P: România are o puzderie de valori culturale …

F.O.: Dați-mi vă rog două nume pentru fiecare domeniu. Nominalizați valori care vin din spatele celor ca dumneavoastră, ca Pleşu, Liiceanu. Îl excludem pe Cărtărescu.

This watermark does not appear in the registered version - http://www.clicktoconvert.com

H.R.P.: În 1989, nu luată ca dată politică ci considerată ca încheierea unui deceniu, profilul de scriitor a lui Mircea Cărtărescu nu era încă clasicizat. El era o remarcabilă valoare, dar nu era valoarea sigură, perfect conturată care este astăzi. Cu trilogia "Orbitor", Mircea Cărtărescu a făcut ceea ce nu a făcut nimeni până acum în literatura română. Într-un fel, Cărtărescu reeditează performanța - şi aici nu mă refer la conținut ci la performanța stilistică şi compozițională - pe care a realizat-o cu "Levantul". Acum Mircea Cărtărescu este cu adevărat un scriitor clasic. Eu nu pot spune care este profilul scriitorilor tineri care s-au afirmat în ultimii ani şi asta pentru că ei nu au un profil format. Ei trebuie să publice multe cărți până să dovedească că sunt buni. România este un spațiu cultural de o vitalitate extraordinară. Se observă din presă, din publicații. Eu nu ştiu la ce înălțime se ridică aceste valori. Nu ştiu din două motive: în primul rând că nu am perspectiva temporală, deci este un motiv intrinsec. Mai este un motiv care ține de valoarea culturii române. Dacă vă întoarceți la scriitorii noştri din perioada interbelică şi îi recitiți, impresia mea cea mai frapantă şi neplăcută este cea de dezordine stilistică…

F.O.: …în perioada interbelică, România era o forța culturală…
H.R.P.: … se ştia atunci, sau ştim noi acuma. (Zâmbeşte). Răspunsul corect este: ei nu ştiau atunci despre ei mai mult decât ştim noi acum despre noi. Acum pentru noi, cultura interbelică este "vârsta de argint" a culturii române.

F.O.: M-ați suprins. Nu am privit niciodată lucrurile aşa. Dar adevărul este că nu poți crea viitorul fără să ai trecut…
H.R.P.: şi în alt fel, prezentul modifică trecutul. Nu putem şti încă care este valoarea momentului actual, dar din punctul de vedere al vitalității, al propunerilor culturale, al diversității de ofertă culturală, România stă foarte bine.

F.O.: Sunteți optimist, domnule Patapievici …
H.R.P.: …nu. Eu sunt un pesimist educat.

F.O.: Atunci, vă întreb: poate redeveni România o forță culturală, aşa cum era percepută în perioada interbelică? Percepția oamenilor de cultură în acea perioadă era alta. Altfel era perceput un scriitor român în cafenelele literare de la Paris. Acum occidentalul este mai reticent. Chiar dumneavoastră ați certificat exigența acestuia.
H.R.P.: Da! Vorbeam de publicul cultivat. De cel care merge în sălile de spectacole, care ascultă concerte. Occidentalul are o ofertă care în sine educă gustul publicului. Când există o medie a ofertei culturale, atunci publicul gustă acestă medie a ofertei. Să ne înțelegem totuşi: ce înseamnă "să redevină România o forță"!? …

F.O.: …dacă putem reedita valori ca Emil Cioran, Constantin Brâncuşi, George Enescu …
H.R.P.: … un moment. Aceste valori nu au fost omologate de români. Trebuie precizat din capul locului: România este o piață culturală care nu se autovalidează. Întotdeauna valorile ei au fost validate în Occident şi ea s-a recunoscut în aceste valori numai după ce au fost validate afară. România este o țară care distruge valorile, nu le omologhează.

F.O.: Este un blestem?
H.R.P.: Nu este un blestem. Este o formă de disfuncționalitate sau de nefuncționalitate a pieței interne de valori. Dacă vreți să folosim termeni cioranieni, este o formă de "imbecilitate istorică". Dacă doriți să vorbim în termeni neutrii este o ilustrare a faptului că piața internă de valori nu funcționează autonom, ci numai exogen. Altfel spus, valorile care sunt vehiculate în piața internă sunt valori care au omologare occidentală. Piața internă nu este în stare să

This watermark does not appear in the registered version - http://www.clicktoconvert.com

omologheze: Enescu, Brâncuşi, Cioran au fost omologaţi şi asimilaţi de Occident. Asta nu înseamnă că Brâncuşi a plecat prea devreme, că Enescu nu era considerat ca fiind valoros în România, dar "statura" lui Enescu nu a fost dată de piaţa internă. După cum nici statura lui Cioran sau Brâncuşi nu a fost dată de noi. Statura lui Eliade nu a fost validată de piaţa internă.

F.O.: Sunteţi fizician la origine. Aţi ales să faceţi publică latura filosofică a dumneavoastră. Aţi activat ca şi cercetător, ca asistent universitar la Fac. de Fizică a Institutului Politehnic din Bucureşti. Aţi renunţat la toate acestea în favoarea ştiinţei cuvântului. Ştiinţa cuvântului este diferită de ceea ce este ştiinţa exactă cum este matematică, fizică, care aparţin domeniilor reale.
H.R.P.: Eu nu am schimbat nimic. Nu am optat pentru nimic. Eu am fost scriitor şi în perioada în care am activat ca cercetător. Nu vorbim aici de o schimbare a destinului. Pur şi simplu am abandonat cercetarea în 1989, înainte de revoluţie, mi-am făcut "damblaua" să fiu şi cadru didactic să predau fizică, ceea ce am făcut până în 1994 şi m-am plicitisit să o fac. Până în 2000 când am acceptat invitaţia de a face parte din colegiul CNSAS (Consiliul Naţional pentru Studierea Arhivelor Securităţii) am fost un scriitor de sine stătător, un free-lancer. Nu am abandont realul. Am abandonat cercetarea profesionistă. Continui să citesc cărţi de matematică şi de fizică, dar o fac cu un alt interes. O fac cu gustul istoricului ideilor. Dacă s-a schimbat ceva, atunci s-a schimbat accentul cu care frecventez materiile pe care le frecventez dintotdeauna. Dacă aş publica o carte despre Ezra Pound (poet şi eseist american, 1885-1972), ceea ce aş putea să fac imediat, dacă aş mobiliza toate notiţele şi fragmentele de eseu pe care le-am scris despre el, Pound fiind pentru mine o veche pasiune ca şi Dante Alighieri (poet şi filozof italian, 1265-1321), asta nu face din mine un dantolog sau poundolog. Eu sunt un scriitor care am ca materie ideile. Ideiile provin din toate câmpurile în care am avut interese: teologie, poezie, istorie literară, filozofie. Eu nu văd nici o discontinuitate în ceea ce fac eu. De la 13 ani de când scriu, eu mă consider scriitor.

F.O.: Aţi avea curajul să publicaţi ceea ce aţi scris la 13 ani?…
H.R.P.: …Fireşte că nu! La 13 ani făceam două lucruri: făceam mici sisteme filosofice pe care le dezbăteam cu prietenii mei şi scriam poezie.

F.O.: Aţi fost premiat cu "Premiul Pentru Debut" al editurii Nemira pentru "Cerul văzut prin lentilă". Pentru aceeaşi culegere de eseuri aţi primit şi "Premiul Pentru Debut" al Uniunii Scriitorilor. Aţi mai primit un premiu pentru eseul "Omul Recent" şi premiul pentru cel mai bun eseu cu "Ochii Beatricei". Nu v-aţi prezentat la decernarea premilor.
H.R.P.: Nu am avut nici o intenţie să absentez. La primul premiu acordat de editura Nemira, am absentat motivat. Am fost foarte bolnav, aproape un an de zile. Se întâmpla în 1996. Eram în ţară. Un prieten mi-a pus la dispoziţie casa lui de la munte unde am stat luni de zile. Cea de a doua absenţă, la premiul acordat în 2002, se datorează faptului că eram plecat din ţară.

F.O.: Locaţia unde aţi stat, cât v-aţi aflat în convalescenţă, a devenit pentru dumneavoastră un loc de refugiu, unde să vă retrageţi atunci când căutaţi liniştea, când doriţi să scrieţi?
H.R.P.: Nu. Este un fapt real, care a contribuit la naşterea unei mari prietenii. Vlad Alexandrescu, care m-a văzut bolnav mi-a oferit găzduire în casa lui Tudor Vianu de la Zamora, casă pe care el a moştenit-o fiind nepotul lui T. Vianu. Nu este casa mea deci nu putem vorbi de obişnuinţă.

F.O.: Un loc de refugiu, care să vă identifice în timp, cum este Ciucea pentru Goga, Păltinişul pentru Noica şi Liiceanu, se poate regăsi în spaţiul intimităţii dumneavoastră?
H.R.P.: Nu. Deocamdată nu am aşa ceva. Singurul meu loc de refugiu este capul. Din fericire

This watermark does not appear in the registered version - http://www.clicktoconvert.com

el este la purtător. (Zâmbeşte)

F.O.: Cum este perceput de critici şi de cititori, Horia Roman Patapievici?
H.R.P.: Nu ştiu ce să vă spun. Cititorii se împart în două categorii: prima este formată din cei care citesc cărţile mele şi care le cumpără. Cred că am un public constant, deoarece cărţile mele se vând. Există cititori de ai mei care se transformă în inamici ireductibili personali, pe care îi văd înjurându-mă într-o manieră pe care nu o pot califica. Ei se văd îndreptăţiţi să facă asta invocând fragmente din scrisorile către Alexandru Paleologu, acuzându-mă că eu am folosit un limbaj dur. Dar eu atrag atenţia că aceste scrisori fac parte din singura zonă în care eu am publicat şi în care folosesc astfel de limbaj. Aceste scrisori reprezintă o stare de spirit pe care nu am avut-o numai eu în anii ’90 ci şi o bună parte din oamenii pe care îi cunosc şi care s-au simţit în opoziţie faţă de ceea ce s-a întâmplat cu România în momentul în care ţara a încăput pe mâna lui Ion Iliescu şi a oamenilor acestuia. Urma să mi se aplice continuu “pagina 63” din “Politice”, spunând despre mine că sunt patibular, că sunt o ruşine. După ce mi s-au editat “Politice”, un om m-a întrebat pe stradă: “Sunteţi Patapievici”? Mă întorceam de la piaţă iar acel individ a mers în urma mea 500 de metri, timp în care a scuipat tot timpul, ceea ce m-a determinat să mă întreb “de unde avea atâta salivă să scuipe în permanenţă!?”. Un alt personaj m-a văzut la o librărie aflată într-o curte şi m-a întrebat la fel dacă eu sunt Patapievici. I-am răspuns: „...nu domnule, dar semăn leit cu el şi toată lumea mă confundă”. Atunci omul a intrat liniştit în librărie. Acolo probabil s-a întreţinut cu vânzătorul care l-a lămurit că sunt totuşi Patapievici. Atunci omul a venit la mine şi a început să mă înjure pe mine şi familia mea, să-mi spună că sunt un monstru, un jidan, un degenerat, o ruşine pentru poporul meu, că ar trebui să mi se retragă cetăţenia şi să fiu exclus din ţară. Apropo’ de aceste afirmaţii, şase universitari de la Cluj, în 1996 după publicarea “Politice” au făcut cerere către Ministerul Justiţiei şi cel al Afacerilor Externe să mi se retragă cetăţenia şi să fiu expulzat din ţară, cu gardă până la frontieră. Toate acestea pentru că sunt considerat un duşman ireductibil al poporului român. Acum, de cînd mă aflu la conducerea I.C.R., sunt români în diaspora care mă desconsideră. Corneliu Florea din Canada agită permanent spiritele împotriva mea afirmând că sunt un monstru, un patibular, un antiromân şi că sunt o dizgraţie pentru acestă naţiune. Deci, există şi această secţiune a celor care mă citesc pentru a mă detesta şi mai mult.

F.O.: Vă afectează aceste reacţii ingrate pe care le putem numi cu indulgenţă ca fiind deplasate?
H.R.P.: Trebuie să vă spun că unele dintre ele sunt destul de tari. Am avut un accident care era să mă coste viaţa în 11 iunie 2005. Există pe unul din numeroasele chat-uri câteva intervenţii în care un domn spunea aşa: “E clar. Dumnezeu nu-i iubeşte deloc pe români. Patapievici a supravieţuit accidentului”. Putem vorbi de faptul că există o aversiune, o ură a unor semeni care trece dincolo de antipatie, de gust cultural sau dezaprobare faţă de idei. Admit aşa ceva faţă de persoana mea. Pe unii pot să-i scot din minţi din felul cum arăt, mă mişc sau vorbesc. Admit că are şi asta o îndreptăţire. Dar dincolo de asta, apare o ură care merge spre extincţie spre dorinţa ca celălat să dispară. De unde? Nu am un răspuns. Cât despre cum a primit critica cărţile mele!? Au fost tot felul de reacţii. Nu doresc să mă pronunţ.

F.O.: dacă ar fi să alegeţi dintre “Omul recent” şi “Ochii Beatricei”, care v-ar defini mai bine?
H.R.P.: Ambele. Însă ca amplitudine a preocupărilor aş alege „Omul recent”.

F.O.: Acestă carte a dat naştere la foarte multe controverse.
H.R.P.: Da! Este o carte care ar fi trebuit să nască mai mult decât controverse. Ar fi trebuit să stârnească dezbateri despre situaţia noastră de astăzi. Nu cred că a reuşit acest lucru şi din punctul acesta putem spune că “Omul recent” este o carte eşuată. Este o carte care are un

This watermark does not appear in the registered version - http://www.clicktoconvert.com

argument foarte vast şi care mobilizează foarte multe discipline. Obiecţiile care mi-au fost aduse spun că nu sunt specialist în disciplinele pe care le discut. Nu pot decât să opun acestui tip de obiecţii un fragment din faimosul discurs care se regăseşte în "Negura lui Pericle" pe care Tucidide în războiul pelopolesian îl reproduce, sau poate îl inventă, în care evocă deosebirea dintre Atena şi alte cetăţi. Pericle spune: "Toate cetăţile au legi. Dar spre deosebire de cetăţenii altor cetăţi, atenienii au dreptul să se pronunţe asupra valabilităţii justeţei acestor legi. Posibilitatea pentru orice cetăţean de a discuta legile care au efecte asupra lui, este o trăsătură distinctă a democraţiei ateniene faţă de alte cetăţi". Ori argumentul meu este următorul: situaţia în care noi ne găsim cu modernitatea noastră, cu instituţiile noastre este mult prea importantă şi ne priveşte direct că să o lăsăm pe seama specialiştilor. Noi toţi, dacă facem dovada bunei credinţe şi a examinării dosarului avem dreptul să ne pronunţăm asupra acestor lucruri.

F.O.: Cărui tip de scriitor aparţineţi? Spuneaţi mai devreme că nu aţi avut nici idoli, nici mentori. Cu cine v-aţi asemăna "expresia" literară? Cine v-a influenţat în concepţia filozofică şi literară?
H.R.P.: Este foarte greu să vă răspund. Dacă mă gândesc la cultura română ... Nu doresc să mă compar cu nimeni pentru că imdeiat mi se va reproşa că sunt un nesăbuit şi un arogant. Dar clasa de scriitori căreia îi aparţin este clasa eseiştilor din cultura autohtonă, care au mobilizat tipuri diferite de cultură. Alexandru George este un astfel de om dintre cei care trăiesc, Paleologu dintre cei care ne-au părăsit, care a fost un om pe care le-am apreciat foarte mult. Mai bine vă pot spune despre scriitorii care au influenţat sensibilitatea mea, pentru că această sensibilitate este responsabilă nu de felul în care îmi construiesc argumentul ci de felul în care în care îmi combin argumentele pentru a obţine un diagnostic asupra situaţiei. Sunt scriitori foarte diferiţi între ei, care au influenţat enorm sensibilitatea mea. Atunci, dacă vorbesc depre Sainte-Beuve cu monografia depre Port-Royal, -Saint-Beuve nu ca scriitor cât ca istoric – acesta a reconstituit sensibilitatea "jean-senistă". Eu sunt foarte apropiat de sesnsibilitatea rigoristă şi cu cu simţ al tragicului pe care jean-seniştii în sânul creştinismului catolic au întrupat-o. Pascal (Blaise) este unul dintre eroii mei absoluţi. Am două hobby-uri: cumpăr orice cărţi de Tarot şi cumpăr orice ediţie Pascal.

F.O.: Credeţi în cărţile de Tarot?
H.R.P.: Este mult spus. Însă, cred în problemele epistemologice pe care orice sistem de Divinaţie îl pune. Dacă mi-aţi cere un erou absolut, acesta ar fi Pascal. Şi aş adăuga-o şi pe sora acestuia, Jaqueline Pascal, pentru care am o admiraţie extraordinară. Despre aceste lucruri nu vorbesc şi nici nu scriu mult. Niciodată nu am spus că Pascal este eroul absolut al sensibilităţii mele. Las la o parte că îl apreciez ca scriitor. Pascal este cel mai mare prozator al limbii franceze. Nu există scriitori de idei care să fi avut fraza, incisivitatea şi penetranţa lui Pascal. Este incomparabil . Iar ca tip uman, ca rigoare, ca tip de inteligenţă, ca rigoare a sensibilităţii, după părerea mea Pascal nu are egal. Şi aici o remarc din nou pe sora acestuia, Jaqueline.

F.O.: Pascal, despre care se poate spune că era opusul lui Marcel Proust, expert în "filosofia nimicului".
H.R.P.: Flaubert (Gaustave) este un scriitor pe care l-aş remarca iarăşi. Am ediţie completă din toţi autorii mei favoriţi. Pe Saint-Beuve îl am în întregime şi îl preţuiesc enorm.

F.O.: Preţuiţi mai mult literatura franceză decât literatura anglo-saxonă?
H.R.P.: Categoric. Eu m-am format pe două culturi: franceză şi germană. Germana am învăţat-o târziu. Mare parte dintre autorii germani care m-au influenţat i-am cunoscut din

This watermark does not appear in the registered version - http://www.clicktoconvert.com

traduceri.

F.O.: Heidegger (Martin) se află printre cei care v-au influenţat?
H.R.P.: Deloc. Nietzsche (Friedrich) m-a influenţat cel mai mult. Acesta mi-a influenţat sensibilitatea dincolo de stil, idei sau preocupări. A influenţat felul în care îmi este alcătuită sensibilitatea.

F.O.: Sunt surprins. Despre Emil Cioran se poate afirma că ar fi fost influenţat de opera lui Nietzsche. Dar dumneavoastră ...!? în acest context apare o altă întrbare, pe care doresc imperios să v-o adresez. În ce credeţi cel mai mult domnule Patapievici?
H.R.P.: Voi folosi răspunsul foarte frumos a lui Ioan Alexandru la adunarea scriitorilor cu active de partid - nu imi amintesc exact locaţia. Cineva la somat să răspundă la întrebarea: "credeţi în cauza partidului?". Ioan Alexandru a răspuns astfel: " Da!Da! Eu cred într-unul Dumnezeu, Tatăl Atotştiitorul, Făcătorul cerului şi pământului, văzutelor tuturor şi nevăzutelor…". Şi a recitat Crezul. Aşa vă răspund şi eu la întrebare.

F.O.. Să înţeleg din acest răspuns, că vă place Petre Ţuţea?
H.R.P.: Nu, pentru că nu l-am cunoscut. Ţuţea a fost un fenomen oral. El a fost o legendă orală. Cărţile lui sunt foarte plicticoase. El a fost un geniu oral, absolut remarcabil. Cînd a aflat rezultatul votului de la 20 mai 1990, Ţuţea a rostit următoarea frază definitivă: " …şi când te gândeşti că am făcut puşcărie pentru un popor de idioţi. România este un teren viran"…

F.O.: (Râdem împreună) … şi Cioran a spus: " Neamul românesc este un neam cu vocaţia ratării. Fiecare neam îşi merită liderii". Suntem foarte drastici în aprecieri …
H.R.P.: …asta ţine de substanţa noastră, de identitatea noastră intelectuală. Asta îmi place foarte mult. Ne singularizează faţă de alţii.

F.O.: Suntem un popr care a suferit cinci influenţe culturale: latină, greacă, bizantină, slavă şi germanică. Doar fenicienii au mai suport cinci influenţe în istoria popoarelor lumii. Se simte acest lucru?
H.R.P.: Nu cred că este chiar aşa. Nu văd ce influenţă slavă am suporat. Eventual, o influenţă lingvistică. Nu ştiu ce influenţă culturală. O influenţă a culturii bisericeşti slavone, asta este clar.

F.O.: Să ne orientăm spre zonele ţării. Să nu uităm istoria României, aşa cum am perceput-o noi din şcoală, chiar dacă a fost o istorie scrisă şi rescrisă în perioada comunistă. În Ardeal şi Bucovina se observă cel mai bine influenţele germanice şi austro-ungare. În Moldova şi Banat, observăm influenţa slavă, în Muntenia, în general în sudul ţării vorbim de influenţe greceşti şi bizantine. Un exemplu: din punct de vedere economic: numai în Transilvania se discută de tranzacţii în euro. În restul ţării, deşi ne îndreptăm spre UE, tranzacţiile finaciare se negociază în dolari. Să privim mai atent înclinaţiile arhitecturale, stilurile diferă net. În România există două judeţe care sunt aparte faţă de restul ţării, chiar şi de Ardeal. Mă refer la Braşov şi Sibiu, singurele zone unde se vede clar influenţa germanică. Sunt zonele în care nu s-au asimilat influenţele austro-ungare. Să ne întoarcem la Horia Roman Patapievici. Până în 2004 aţi fost un critic dur şi vehement al regimului Iliescu şi din 2005 de când avem o guvernare "portocalie" sunteţi mult mai reţinut. Nu am sesizat atacuri publice sau în presă la actuala "putere". De curând am realizat un interviu cu Preşedintele Camerei Deputaţilor, Bogdan Olteanu, căruia i-am spus că nu este cazul ca Alianţa D.A. să-şi aroge meritele pentru reuşita integrării României în structurile U.E., pentru că meritul este al tutror care au guvernat

This watermark does not appear in the registered version - http://www.clicktoconvert.com

timp de 16 ani, chiar dacă aceşti 16 ani au fost viciaţi de primitivismul democratic importat. Meritul acestor reuşite aparţine în principal românilor care au suportat toata etapele tranzitorii impuse de conjuctura social-politică …
H.R.P.: … nu au fost 16 ani. Daţi-mi voie să vă contrazic. Sunt doar 10 ani. Din momentul instaurării administraţiei Constantinescu (Emil) noi ne-am întors către Europa. Până atunci nu ne-am uitat spre Europa. Iar guvernarea Năstase, adică a treia administraţie Iliescu, a funcţionat pe direcţia pe care administraţia Constantinescu a pus ţara. Ce au realizat ei nu este de neglijat.

F.O.: Vă puteţi declara un scriitor de dreapta, sau de extremă-dreapta?…
H.R.P.: Nu sunt de dreapta. Mă deranjează şi acestă împărţire în "de dreapta" şi "de stânga", atâta timp cât "stânga europeană" nu şi-a făcut procesul regimurilor criminale pe care le-a sprijinit şi ea continuă să refuze condamnarea extremismului de stânga. Din punctul meu de vedere "stânga europeană" este dezonorată şi din punctul de vedere al discuţiei ideilor, pentru că ea a refuzat să condamne criminalitatea de stânga, dar diagonizează în continuare "dreapta" ca fiind în esenţă "extrema dreaptă". A te considera de "dreapta" sau de "stânga" este un spaţiu minat. Am citat în "Cerul văzut prin lentilă" o frază a lui Paul Reinaud, prim-ministru al celei de A Treia Pepublică (Franţa) înainte de prăbuşirea acesteia, care spunea: " Eu nu sunt nici de dreapta, nici de stânga. Sunt un om inteligent". Prin asta vreau să spun că eu nu sunt nici de "dreapta" şi nici de "stânga" pentru că nu ştiu ce înţelege fiecare prin asta. Sunt procapitalist, pentru democraţia liberală, sunt un om care crede că nu există nici un fel de ordine socială mai decentă şi mai respirabilă decât ordinea proprietăţii private şi preţuiesc libertatea individuală mai mult decât orice. Aşa că pot spune că sunt legalist în privinţa legilor, capitalist în privinţa economiei, liberal asupra titlului de societate în care doresc să trăiesc şi sunt conservator în cultură. Deci spuneţi-mi dumneavoastră, cum sunt !?

F.O.: Dacă afirmaţi că sunteţi procapitalist atunci sunteţi de dreapta.
H.R.P.: Dar "stânga" de astăzi este anticapitalistă? Da, putem spune că "stânga" descreierată, antiglobalizare este anticapitalistă. Dar nici ea nu este complet împotriva capitalismului. Mai degrabă este împotriva ideii de capitalism. Dar ca atare, nimănui nu-i mai trece astăzi prin minte să confişte proprietăţile sau să practice politica socialistă care prin excelenţă practică naţionalizarea. Socialiştii de astăzi sunt pentru "taxarea" masivă a proprietăţii, deci pentru penalizarea profitului. Eu refuz să mă consider fie de "stânga", fie de "dreapta" pentru că îmi displace felul în care sunt situat politic. Dacă mă întrebaţi pe sectoare în parte, unde mă situez pe economie, pe cultură, în privinţa legilslaţiei, am să vă răspund la fiecare în parte.

F.O.: Vă spuneam mai devreme că sunteţi "tăcut" în ultima vreme. Să înţelegem că sunteţi mulţumit de ceea ce se întâmplă, din perspectiva politicului, la momentul actual?
H.R.P.: Eu din 2000 nu am mai scris regulat în presă. Se împlinesc şase ani de când nu am mai făcut acest lucru şi nu am făcut asta din considerente etice. Pentru că în 2000 am acceptat o funcţie publică. Când ocupi o funcţie publică ai alte responsabilităţi decât atunci când eşti un ziarist pe cont propriu. Ai anumite solidarităţi instituţionale. În toată perioada 2000-2005 punctul de vedere, datorită căruia am ieşit vehement în public, a fost cel legat de fosta securitate şi de felul ruşinos în care serviciile secrete au continuat să păstreze arhiva fostei securităţi. Acum şi acest subiect a fost într-un fel rezolvat. Acum ca preşedinte al I.C.R. iarăşi am responsabilităţi şi solidarităţi instituţionale care nu-mi pemit să mă pronunţ aşa cum aş fi făcut-o înainte.

F.O.: Cât timp aţi fost membru CNSAS aţi avut surpriza să descoperiţi informaţii care deconspirau personaje care pot fi percepute ca personaje "curate" din punctul de vedere al

This watermark does not appear in the registered version - http://www.clicktoconvert.com

colaborării cu fosta securitate?
H.R.P.: Am avut mari surpize.

F.O.: Aţi luat legătura cu cei pe care i-aţi descoperit ca fiind colaboratori?
H.R.P.: Niciodată. Numai ce s-a comunicat oficial. Am fost legat de un jurământ pe care l-am respectat cu strictețe.

F.O.: Dumnevoastră aţi colaborat cu fosta securitate?
H.R.P.: Deloc! Nici acum nu vorbesc despre dosarele altora. Ştiu mult mai mult decât spun. Nici prietenii mei intimi nu au cunoştinţă de ceea ce am văzut acolo. Despre unii am văzut lucruri grave. Nu le-am spus niciodată nimic.

F.O.: Nu am nici o şansă să primesc un nume interesant? …
H.R.P.: Absolut nici una!

F.O.: Vom avea vreodată şansa să aflăm numele aflate în aceste dosare?
H.R.P.: Toate acestea vor ieşi clar la lumină.

F.O.: Va fi bulversată opinia publică după deconspirarea acestor dosare?
H.R.P.: Categoric. Anumite nominalizări au bulversat-o deja.

F.O.: Eu am trecut de la bulversare la dispreţ vis-à-vis de ceea ce se întâmplă la CNSAS şi dincolo de porţile acestei instituţii. Avem parte de mult circ pe această temă. Gândiţi-vă la dispută Pleşu-Andreescu.
H.R.P.: Gabriel Andreescu este un personaj care se dezonorează constant, care face afirmaţii care nu se pot susţine şi care intră clar în zona calomniei sau a procesului de intenţie. El se autodezonorează constant. Nu mai doresc să discut despre el. Iar ceea ce se face împotriva lui Andrei Pleşu este o ruşinare.

F.O.: Aveţi duşmani, domnule Patapievici?
H.R.P.: Numeroşi. Pe mulţi dintre ei îi cunosc. Şi mi-au făcut şi foarte mult rău.

F.O.: Mai devreme v-aţi exprimat apartenenţa la o credinţa, prin “Crezul”. Apelaţi la dogma creştină şi iertaţi?...
H.R.P.: … nu am răspuns niciunuia.

F.O.: Gabriel Andreescu v-a atacat vreodată?
H.R.P.: Vehement. Încă odată s-a dezonorat şi atunci. M-a acuzat de antisemitism printr-o construcţie a ideilor care l-a dezonorat.

F.O.: Traian Băsescu este un preşedinte potrivit pentru România?
H.R.P.: Traian Băsescu este cel mai bun preşedinte pe care l-a avut România de când această funcţie a fost introdusă în sistemul instituţional românesc. Ceauşescu este cel care a introdus funcţia de preşedinte al României şi dintre preşedinţii pe care România i-a avut de atunci: Ceauşescu, Iliescu - cu trei mandate, Constantinescu şi Traian Băsescu, ultimul este cel mai bun preşedinte. Îmi bazez aceste afirmaţii pe faptul că a făcut lucruri pe care nimeni nu a îndrăznit să le facă. Şi anume: a trecut cvasitotalitatea dosarelor de la serviciile secrete în mâinile celor de la CNSAS. Sunt 1.300.000 de dosare care au trecut la CNSAS. Este o faptă în sine, remarcabilă. Este un preşedinte care din punctul de vedere al politicii externe, fără echivoc, afirmă angajamentele noastre naturale, firești.

This watermark does not appear in the registered version - http://www.clicktoconvert.com

F.O.: Ce ați schimba din politicul românesc la momentul acesta?
H.R.P.: Aş schimba relația dintre factorii de putere. Constituția trebuie revizuită urgent pentru a nu crea situațiile de blocaj pe care cele două centre de putere, Preşedenția respectiv Guvernul le crează în mod constant. Este ceva endemic şi care nu ține de persoane. Amintiți-vă că Palatul Victoria a fost opus Palatului Cotroceni şi reciporc atât sub al treilea mandat al lui Ion Iliescu cât şi acum. Ceea ce înseamnă că este o carență instituțională. Nu este ceva care depinde de persoane. Respectiv, Iliescu-Năstase în perioada 2000-2004, iar acum Băsescu-Tăriceanu. Al doilea lucru pe care l-aş schimba sunt unele aspecte din cultura politică a oamenilor politici. Vorbesc fără să gândească, sunt agresivi, sunt personali şi nu se țin de binele comun. Nu doresc să nominalizez persoane pentru că, încă odată, ocup o poziție publică. Însă felul în care politicienii vorbesc unii despre alții în media, se lasă manevrați de către jurnalişti care atât aşteaptă …

F.O.: …sau manevrează jurnaliştii …
H.R.P.: …jurnaliştii sunt manevrați în culise. Ceea ce vedem noi în spațiul public la televiziune este faptul în care jurnaliştii îi manevrează pe politicieni ca să obțină scandal. Iar politicienii se lasă manevrați. Manevrarea jurnaliştilor de către politicieni nu o vedem la lumina zilei. Este o chestiune de culise. Nu politicienii se fac vinovați de asta cât contextul fianciar-politic.

F.O.: Care vă sunt prietenii şi deopotrivă duşmanii din elita intelectualității româneşti? Purtați corespondențe cu cei apropiați, de calibrul dumneavoastră?
H.R.P.: Nimeni nu mai poartă corespondețe în ziua de azi. Nici pe poşta electronică nu se mai păstrează corespondența. Am numeroşi prieteni în elita intelectuală. Eu nu frecventez cercurile literare şi nici nu sunt o fire mondenă. Oamenii pe care îi frecventez îmi sunt şi prieteni. Adică nu îi frecventez în cadrul lumii culturale.

F.O.: Nu este normal ca un filozof să nu se implice în monden, să nu se expună?
H.R.P.: Nu este vorba că mă expun. Nu doresc să-mi pierd timpul. Nu am participat la nici o mondenitate şi nici nu cred că voi participa în viitorul apropiat.

F.O.: Cum îl caracterizați pe Horia Roman Patapievici în cinci "expresii"? Abuzați de două defecte şi trei calități…
H.R.P.: (zâmbeşte) … ce ați vrea să vă spun? Eu îmi cunosc foarte bine defectele dar acestea nu sunt lucruri care să le confesez public.

F.O.: Ați fost foarte sincer în acest interviu. Ați făcut dezvăluiri în premieră…
H.R.P.: … ştiți ce i-a spus Noica lui Liiceanu după ce a citit "Jurnalul de la Păltiniş"? I-a spus: " Dragă Gabriel, eu încă înot în apă. Nu mă scoate la mal". La fel mi se întâmplă şi mie. Eu încă înot în viața asta. Examenul calităților şi defectelor mele, eu mi-l fac zilnic. Dar nu mă invitați să mă comport ca şi când aş ieşi la mal să mă usuc la soare. Încă mai sunt viu în mijlocul apei.

F.O.: … atunci spuneți-mi dacă sunteți un bun înotător …
H.R.P.: …mă străduiesc să fiu din respect pentru cei care mă privesc cum înot.

F.O.: Vedeți țărmul de acolo de unde vă aflați, în mijlocul apei?
H.R.P.: Da. L-am văzut. Era foarte aproape, acum un an şi cinci luni. L-am simțit …

This watermark does not appear in the registered version - http://www.clicktoconvert.com

F.O.: … ţărmul dumneavoastră îl definiţi ca fiind moartea!?
H.R.P.: …da! … am simţit ţărmul sub tălpi. Nu-mi doresc sfârşitul. Vreau să trăiesc …

F.O.: Iubiţi viaţa?
H.R.P.: Foarte mult!

F.O.: Ea vă iubeşte?
H.R.P.: "Cu asupra de măsură". Viaţa mi-a dat foarte mult.

F.O.: Ce pregăteşte cititorilor şi criticilor, Horia Roman Patapievici?
H.R.P.: Mi-am înşelat cititorii de câteva ori. Am promis că voi publica romanul "Viaţa la 17 ani". Nu am făcut-o. Am promis că voi publica o serie din jurnalele mele scrise între 1985 şi 1989. Eram aşa de entuziasmat de planul acesta şi nu l-am finalizat. Într-un fel pe amândouă nu le-am făcut din aceleaşi motive: "Viaţa la 17 ani", care este un roman de sertar are o anumită particularitate. Eu stăteam şi scriam aceste lucruri pentru prietenii mei. Nu credeam că regimul comunist va dispărea. În orice caz, nu înainte de toamna lui 1989. Nu credeam că Rusia se va democratiza. Chiar nu îmi imaginam asta. Credeam că va avea un regim normal, nu unul criminal şi inuman. Pentru că în 4 ani de secretariat general al CPUS, Gorbaciov a dovedit că are o faţă umană şi că va ţine Rusia într-o zonă decentă. Dar nu credeam că acest monstru, Nicolae Ceauşescu va fi dislocat de la putere. Eram convins că, după modelul coreean, va albaniza România şi îl va desemna ca succesor pe Nicu Ceauşescu şi vom avea o dinastie comunistă exact ca dinastia lui Kimir Sen în Koreea. După septembrie 1989 am început să sper. Pe măsură ce treceau lunile, când Todor Jivkov a fost înlăturat din Bulgaria, când s-a prăbuşit Zidul Berlinului în 3 octombrie, atunci am ştiut că zilele lui Ceauşescu sunt numărate, dar tot am mai crezut că va mai dura un an sau doi în care vom fi sub comunism. La data la care eu îmi imaginam aceste lucruri, eu nu credeam că regimul comunist va fi înlăturat din România şi ca atare, fără nici o speranţă de publicare eu scriam numai pentru prietenii mei. "Viaţa la 17 ani" este o combinaţie de viaţă personală cu ficţiune. Dar viaţa personală, pentru personajele implicate acolo în tot felul de legături amoroase se pot recunoaşte foarte uşor. Şi atunci am refuzat să public, deşi doream să aduc anumite modificări care să mascheze lucrurile. Dar aceste modificări vor strica autenticitatea. Atunci, am abandonat acest proiect. În privinţa succesiunii de jurnale, sunt acolo date care implică familia mea, date care nu au ce căuta în viaţa publică.

F.O.: De acord. Dar puteţi să publicaţi, din nou, o culegere de eseuri. Mai aveţi timp pentru scris?
H.R.P.: Am vrut să fac o culegere de eseuri, care se numeşte "La pas cu impasul", care este al treilea proiect pe care l-am anunţat şi pe care nu l-am publicat şi de care m-am dezgustat pentru că ar fi fost o selecţie din articolele pe care le-am publicat de-a lungul anilor, în timpul regimului Iliescu. Şi sub Constantinescu. Dar, m-a plictisit ideea de a face încă o culegere de articole. Doresc să fac cărţi. Şi ca atare am oferit lucruri pe care nu le-am anuţat, care au fost conferinţa "Discernământul modernizării" şi conferinţa extinsă "Ochii Beatricei". Am foarte multe proiecte. În şantierul meu sunt începute şi neterminate puzderie de cărţi. Am această sfială să mai anunţ că voi face ceva. Lăsaţi-mă să fac şi să public, astfel încât să nu-mi înşel încă odată cititorii, iar ei să aştepte evenimente pe care nu le onorez.

F.O.: Vă mulţumesc pentru spectacolul ideilor şi al conversaţiei…

9-10 octombrie 2006,
Bucureşti.